

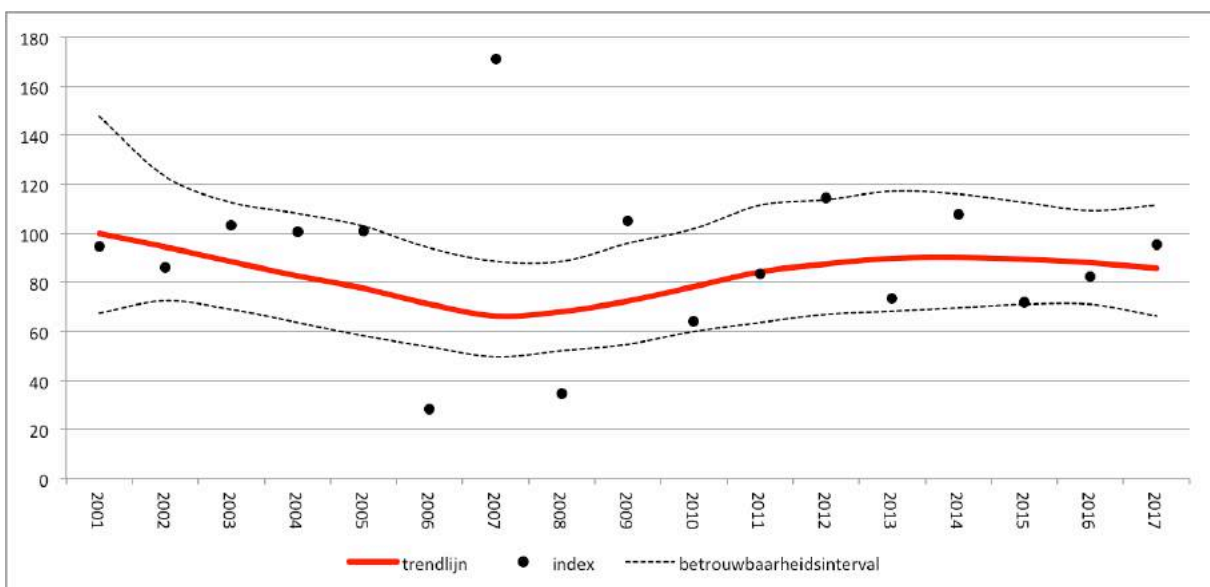

Nieuwsbrief november 2018 – stand van zaken 2018

Beste deelnemers van het Platform Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad. De laatste nieuwsbrief van het Platform stamt uit januari 2018. Dankzij een bijdrage van de Provincie Limburg en anderen is het mogelijk deze Platformavonden te organiseren en nieuwsbrieven uit te brengen. Doel is en blijft om elkaar te informeren, kennis te delen en de ervaringen te vertalen naar het herstellen van de leefgebieden. Dit laatste is natuurlijk het belangrijkste uitgangspunt, beide padden behouden voor Limburg. De Nieuwsbrief is bedoeld voor deelnemers van het Platform Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad, terreinbeheerders & -eigenaren en geïnteresseerden. In deze nieuwsbrief worden de resultaten van de monitoring aan geelbuikvuurpad en vroedmeesterpad van 2018 besproken. In de vorige nieuwsbrief was aangekondigd dieper in te gaan op de ontwikkelingen in de nieuwe herintroductiegebieden. De gegevens zijn door RAVON, Natuurbalans en door de deelnemers van het Platform verzameld. Bovendien worden nog bijzondere projecten toegelicht.

VROEDMEESTERPAD

De vroedmeesterpad werd sinds 2001 tot en met 2015 integraal geteld in al zijn natuurlijke leefgebieden. Vanaf 2016 worden de leefgebieden om het jaar gemonitord. In 2018 zijn de Hoge Fronten, Geuldalhelling Noord, Valkenburg, Geuldalhelling Zuid, Gerendal, Eckelrade, Mheer en Kruisbos gemonitord. Vanuit het NEM Meetprogramma Amfibieën wordt voor de jaarlijkse trendanalyse geschept naar larven van de vroedmeesterpad. Binnen zijn natuurlijk leefgebied worden alle wateren systematisch met schepnet bevestigd op de aanwezigheid van larven. Wateren waar vijf seizoenen op rij geen waarnemingen zijn gedaan worden overgeslagen, tenzij uit de buurt bekend is dat de soort er roept. Ook wanneer een water hersteld of opgeschoond is en hierdoor weer potenties heeft om door de soort gebruikt te worden als voortplantingswater, worden ze in de monitoring meegenomen. Vanwege budgettaire redenen is het niet mogelijk alle leefgebieden jaarlijks te volgen, maar grosso modo worden leefgebieden om het jaar gemonitord. Figuur 1 laat de door het CBS berekende indexen en trend zien van de soort.

Figuur 1. Indexen en trend vroedmeesterpad: beoordeling laatste 10 jaar: matige toename.

Het verdient geen verdere uitleg dat 2018 een extreem jaar is geweest wat weer betref. Warmte en droogte records volgden elkaar in hoog tempo op. Hierdoor stonden veel wateren droog tijdens de monitoring.

Naast deze monitoring, roepen we leden van het Platform op te luisteren naar roepende vroedmeesterpadden. Deze observaties geven een indicatie hoe het met de lokale populatie gaat. En actuele roepwaarnemingen kunnen helpen bij het vinden van tot nog toe onbekende voortplantingswateren. Het is van groot belang zelf deze roepgegevens door te geven via een van de vele invoermogelijkheden die er zijn (online of met apps) zoals Telmee.nl & Waarneming.nl. Hieronder gaan we in op de resultaten van de in 2018 bezochte gebieden.

Boven: Vroedmeesterpadden met eieren van verschillende leeftijden te zien aan het kleurverschil.

Links: verschillende leeftijden van larven afkomstig uit dezelfde poel.

HOGE FRONTEN

De Hoge Fronten is een relatief klein leefgebied met een achttal poeltjes. De watertjes zijn afhankelijk van regenval en zijn gevoelig voor uitdroging. Gelukkig vult het CNME met enige regelmaat de poelen waardoor amfibieën toch kans hebben succesvol voort te planten. In 2017 is door de platformdeelnemer L. Pereira een opschoonactie georganiseerd om belangrijkste watertjes weer op orde te krijgen. Mede door deze actie zijn er in 2018 246 larven gevangen in vijf wateren (zie grafiek volgende pagina). Aan de andere kant van de weg bij de Lage Fronten zijn dit jaar geen larven gevonden omdat het enige water hier droog lag en overgroeid is.

Goed opgeschoonde poel Hoge Fronten. Door de intensieve opschoning is beheer de komende jaren niet meer nodig. De waterplanten bieden dekking tegen predatie, maar ook geheel kale poelen functioneren erg goed.

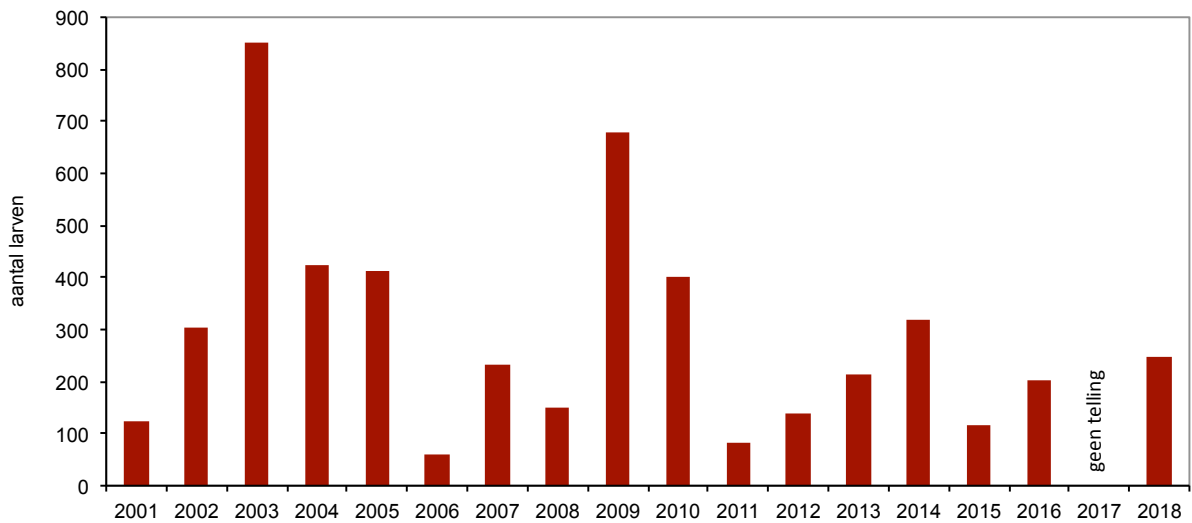
Goed nieuws is dat er een ecologische verbinding in aanleg tussen de Hoge- en Lage fronten. Hierdoor kunnen soorten zoals muurhagedis, hazelworm, rugstreeppad en vroedmeesterpad in de toekomst beter de twee leefgebieden bereiken.

De enige poel op de lage fronten. Momenteel droog en overgroeid met kruiden en braam.

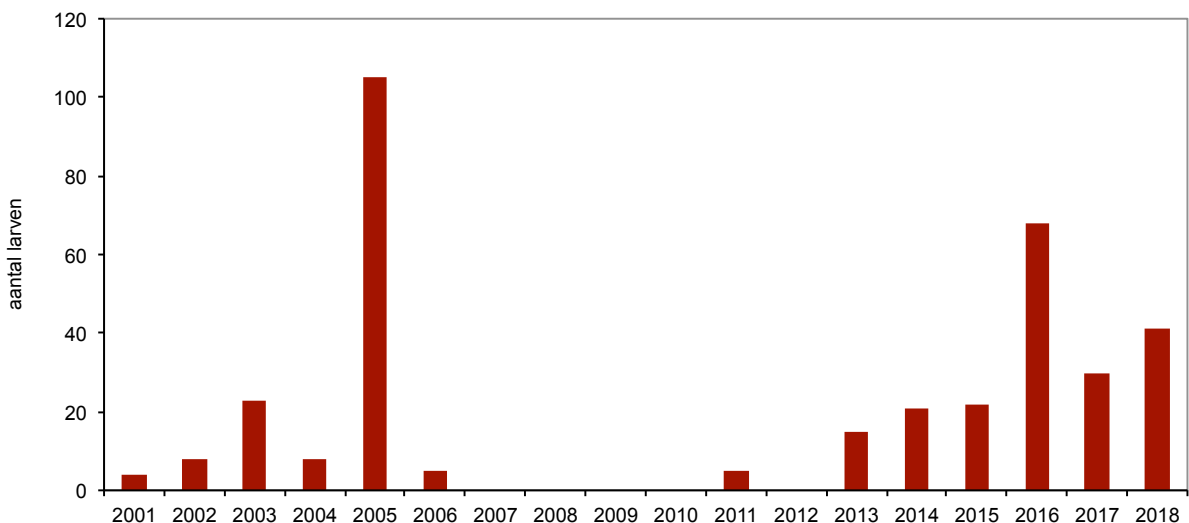
Ecologische verbinding tussen Hoge- en Lage fronten in aanleg, gezien vanaf de Hoge Fronten.

GEULDALHELLING NOORD

Zoals al vele jaren bekend is de populatie sterk gekrompen doordat er sinds 2006 geen waarnemingen meer komen uit deelgebied Waterval (noordwestelijk deelgebied) en deelgebied Ravensbosch (oostelijk deelgebied). Alleen nog uit het centrale deel (Kloosterbosch) worden waarnemingen gedaan. Via acties vanuit het platform is het in 2008 aangelegd water in dit centrale deelgebied in combinatie met zeer goed beheer van de eigenaar heeft de soort het hier overleefd en vind inmiddels uitbreiding plaats naar naastgelegen poelen.

In 2018 zijn er in dit leefgebied 41 vroege meesterpad larven gevangen in drie wateren (zie grafiek hieronder). Bezetting van het derde water, een bospoel, is sinds 2001 niet eerder gemeten.

Intensief onderhouden particuliere poel met stapelmuur in weiland begraasd met geiten. In dit water worden hoge aantallen larven vroedmeesterpad gevonden.

Dit derde water was altijd erg beschaduwd. Door uitkapbeheer van het omliggende bos is dit water geschikter geworden voor de soort. Doordat het dichtbij een poel met hoge aantallen larven is gelegen heeft vroedmeesterpad snel op dit water kunnen reageren.

Bospoel met eerste waarneming vroedmeesterpad sinds 2001 dankzij voor de soort gunstig beheer. Voorheen was het een zwaar beschaduwde kroospoel.

VALKENBURG

De soort komt in het noordelijk deel van dit leefgebied nog voor in enkele particuliere wateren bij de Emmaberg en in enkele tuinvijvers bij Klimmen. Een nieuw aangelegd water in het noordelijk deel heeft nog geen waarnemingen van larven opgeleverd. Door het gering aantal met larven bezette wateren is dit gebied voor de vroedmeesterpad erg kwetsbaar. In het zuidelijk deel komt de soort voor op de Schaelsberg op terrein van Natuurmonumenten. Deze deelpopulaties zijn van elkaar geïsoleerd.

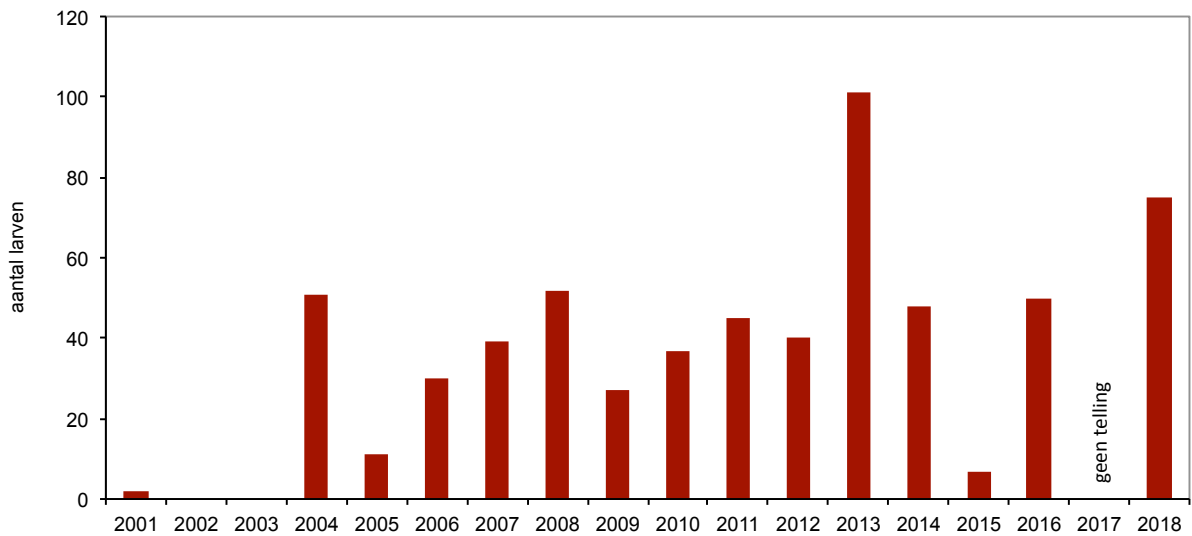

In 2018 de enige poel met larven vroedmeesterpad in het noordelijk deel van leefgebied Valkenburg.

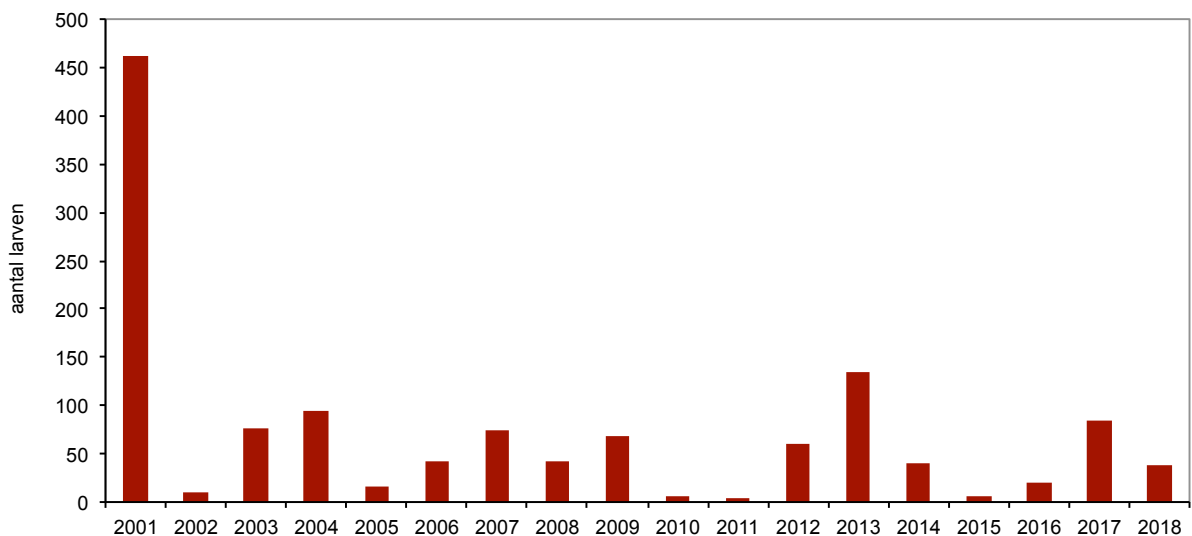
Poel met hoge aantallen larven vroedmeesterpad in het zuidelijk deel van het leefgebied.

In 2018 zijn er 75 larven gevangen in twee wateren (zie grafiek hieronder). De relatief goede telling komt doordat er veel larven zijn gevonden in de zuidelijk gelegen poel (zie foto vorige bladzijde).

GEULDALHELLING ZUID

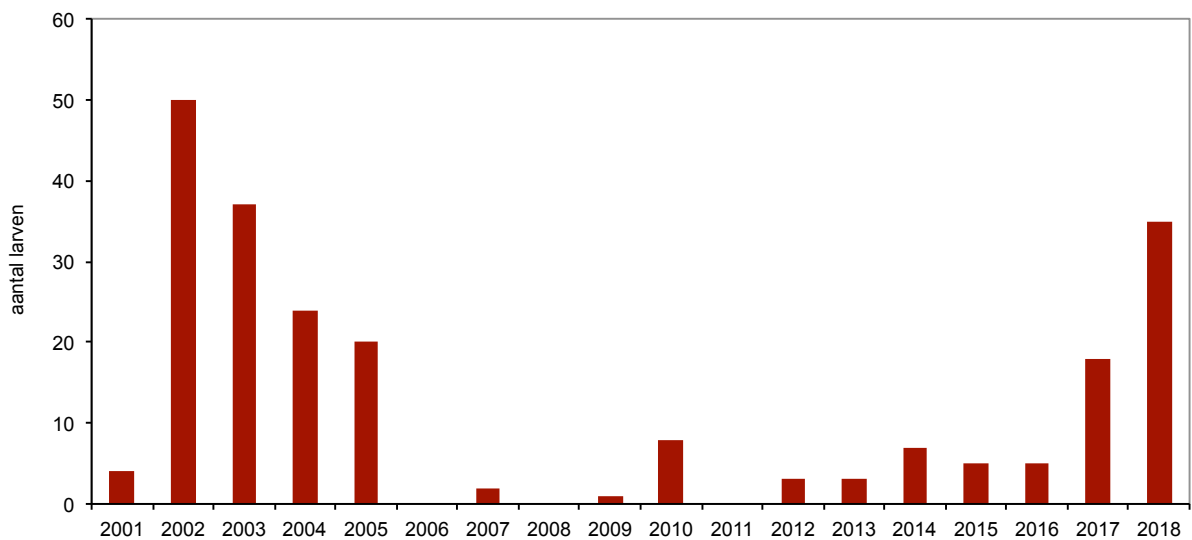
De soort komt in dit leefgebied momenteel alleen nog voor in drie groeves (Meertensgroeve, Curfsgroeve en Groeve Blom). Van een aaneengesloten populatie lijkt geen spraken meer te zijn omdat er buiten de groeves zich nog nauwelijks voor de soort geschikte wateren bevinden. In Groeve Blom worden hoge aantallen roepende dieren gemeld (vijftig roepers op een avond) en een klein aantal larven (door de droge zomer) waargenomen (mondelijke mededeling Alex Kloor). Omdat er niet naar larven wordt gevist ontbreekt deze locatie in de monitoring. In 2018 zijn er in totaal 38 larven gevangen in drie wateren (zie grafiek hieronder).

GERENDAL

In het Gerendal werden larven vroedmeesterpad gedurende de afgelopen tien jaar nog maar in één water gevonden. Het ging jarenlang om lage aantallen, variërend tussen de één en zeven larven in de periode 2006 en 2016. In 2017 werden hier tot 18 larven gevonden. Dit jaar zijn in dit bekende water acht larven gevonden. Tot onze grote verrassing werden er nu echter in een tweede nabijgelegen water 27 larven gevangen in verschillende stadia. In 2003, 2004 en 2005 werden hier ook larven afgezet, de twaalf jaren erop niet. In 2018 zijn er 35 larven gevangen in twee wateren (zie grafiek hieronder).

Deels zijn de resultaten te danken aan de inzet van onze platformdeelnemer G. Janssen die elk jaar met groepen vrijwilligers aan de slag gaat. Bovendien is er ook afstemming met Staatsbosbeheer waarin onder andere de inzichten gedeeld worden. Staatsbosbeheer heeft in 2018 enkele wateren opgeschoond. Omdat er nu hogere aantallen larven gevonden worden is de hoop dat de soort zich nu verder uit zal breiden. Roepende dieren zijn gehoord in het noordelijk en in het zuidelijk deel van het gebied. In het zuidelijk deel is het echter nog niet gelukt om larven aan te tonen.

Rechts: De poel waar in 2018 weer larven

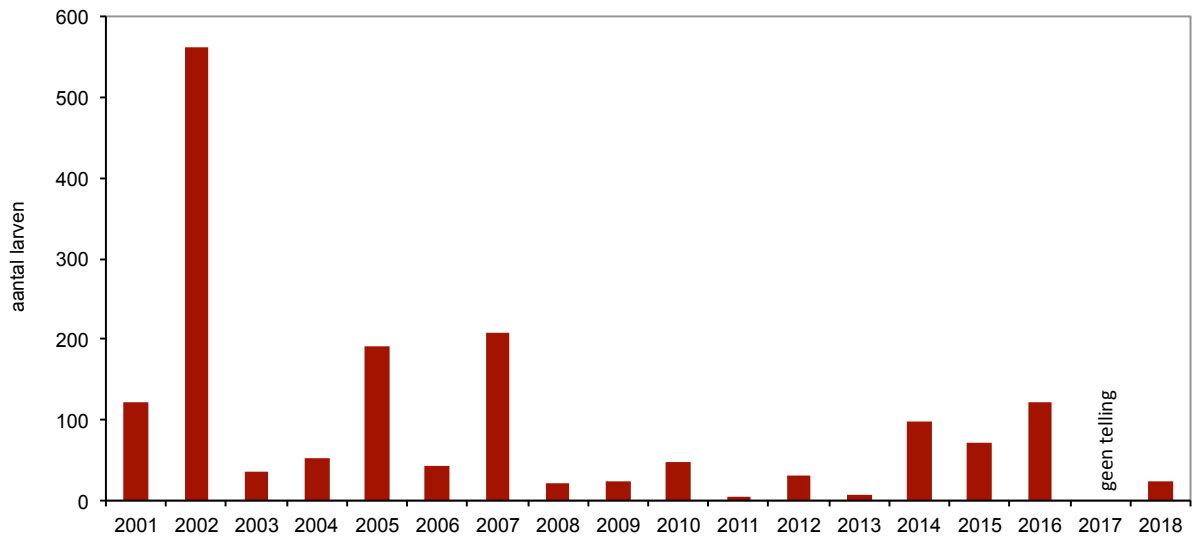
Onder: De poel waar jaarlijks larven worden gevangen. De poel is verder in gebruik als verblijfswater voor adulte geelbuikvuurpadden maar ze planten zich hier niet voor.

ECKELRADE

De vroedmeesterpad heeft in dit leefgebied nog altijd een ruime verspreiding. Dit door een serie van poelen langs het Savelsbos, de Hondenberggrub en verspreide wateren in en aan de noordzijde van Eckelrade. In het noordoostelijk deel van het leefgebied is er een verbinding naar het noordelijk gelegen leefgebied Cadier en Keer doormiddel van een faunapassage en een nieuw aangelegde poel.

Dat de verspreiding nog ruim is, komt niet vanzelf. Dankzij de inzet van grondgebruikers, TBO's en gemeente is dit te doen. De aanjagers, meedenkers en doeners zijn in het bijzonder de Platformdeelnemers E. Gubbels, VTN-Cadier en Keer en het Greules. In 2018 zijn er 24 larven gevangen in twee wateren (zie grafiek hieronder).

Boven: Nieuw aangelegde poel op terrein van Ed Gubbels.

Rechts: Nieuwe stapelmuren in aanbouw op terrein van Ed Gubbels.

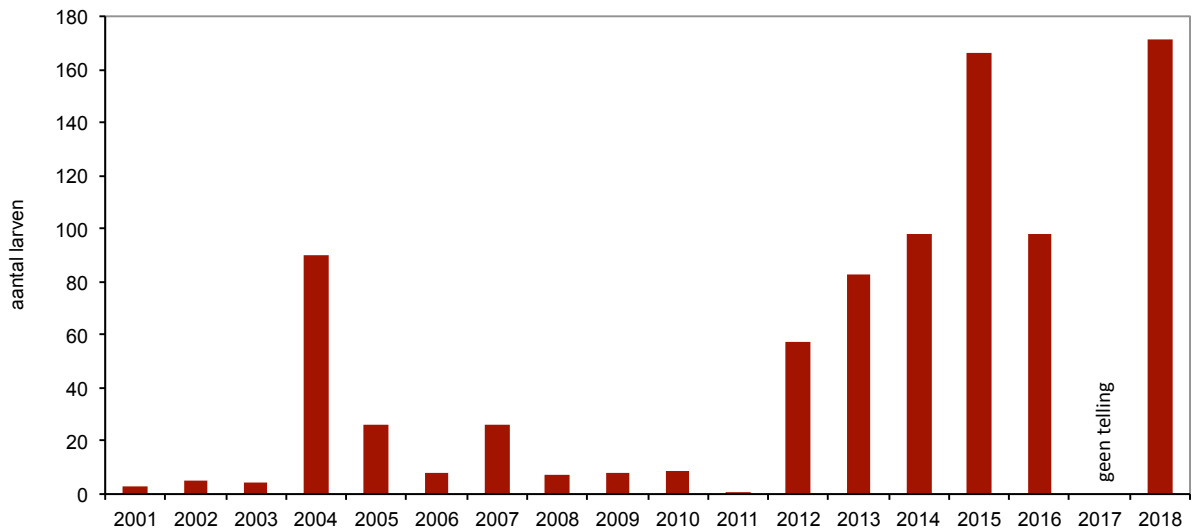
Deelnemers van de platformavond luisteren naar Frans Blezer die uitleg geeft over de nut en noodzaak van stapelmuren en de rol van particulieren.

Door de droge zomer lagen zeer veel wateren droog. Hierdoor zijn in dit leefgebied beduidend minder waarnemingen gedaan. Opvallend was de waarneming van een roepend dier in het westelijk deel van het Savelsbos. Deze roeper werd waargenomen tot op een kilometer afstand van de dichtbijzijnde poel met larven vroedmeesterpad. Aan de noordzijde van Eckelrade is platformdeelnemer Ed Gubbels al vele jaren bezig met de aanleg van wateren en stapelmuren voor deze soort zoals een groot deel van jullie tijdens de platformavond op 27 juni hebben kunnen zien. Ook op een nabijgelegen nieuw terrein zijn extra wateren en stapelmuren aangelegd. Vroedmeesterpad kan zich hiermee verder uitbreiden en er is een betere verbinding ontstaan tussen de wateren bij Eckelrade en de wateren bij de noordelijk gelegen bosgebieden

MHEER

Vroedmeesterpad komt nog wijdverspreid voor in dit leefgebied. Een deel van de populatie bevindt zich in België rondom Altembroek. Een voor de populatie zeer belangrijke bronpoel met hoge aantallen larven bevindt zich op een boerenerf op De Snauwenberg.

In 2018 zijn er 171 larven gevangen in negen wateren (zie grafiek volgende pagina). In dit leefgebied bevinden zich veel wateren die niet snel uitdrogen. Hierdoor relatief goede resultaten vroedmeesterpad in dit gebied.

Dit jaar zijn ook tuinvijvers in de dorpskern van Mheer onderzocht op het voorkomen van larven vroedmeesterpad. Initiatiefneemster hierin is platfomdeelnemer Josien van Boekel. Helaas bleek er goudvis in een paar vijvers te zijn uitgezet waar vroedmeesterpad van bekend was. Een poel in de directe omgeving hiervan is dankzij Josien inmiddels opgeschoond om de soort hier te behouden. In het Noorbeemden en Hoogbos (noordwestelijk deel) zijn voor het eerst larven aangetroffen in een al lange tijd bestaende poel. Ook opvallend hier was dat een poel gevuld bleek met afstromend water van een beregende akker. In dit water werd een larf en een juveniel vroedmeesterpad aangetroffen. Dat het soms vele jaren kan duren voordat larven vroedmeesterpad wordt gevonden is dit jaar aangetoond bij de poel op onderstaande foto

Oude poel waar voor het eerst vroedmeesterpadlarven zijn gevangen.

De poel op het boerenerf bij Hoeve de Snauwenberg bleek wederom zeer hoge aantallen larven vroedmeesterpad te hebben, minimaal 90 larven. Waarschijnlijk vormt dit water een bronpopulatie voor de omgeving. De twee uitgezette goudvissen hier bleken te zijn opgegeten door de al tientallen jaren voorkomende roodwangschildpad.

Poel op boerenerf bij De Snauwenberg. Een voor vroedmeesterpad zeer geschikt water.

Larf vroedmeesterpad die samen met driedoornige stekelbaars is gevangen.

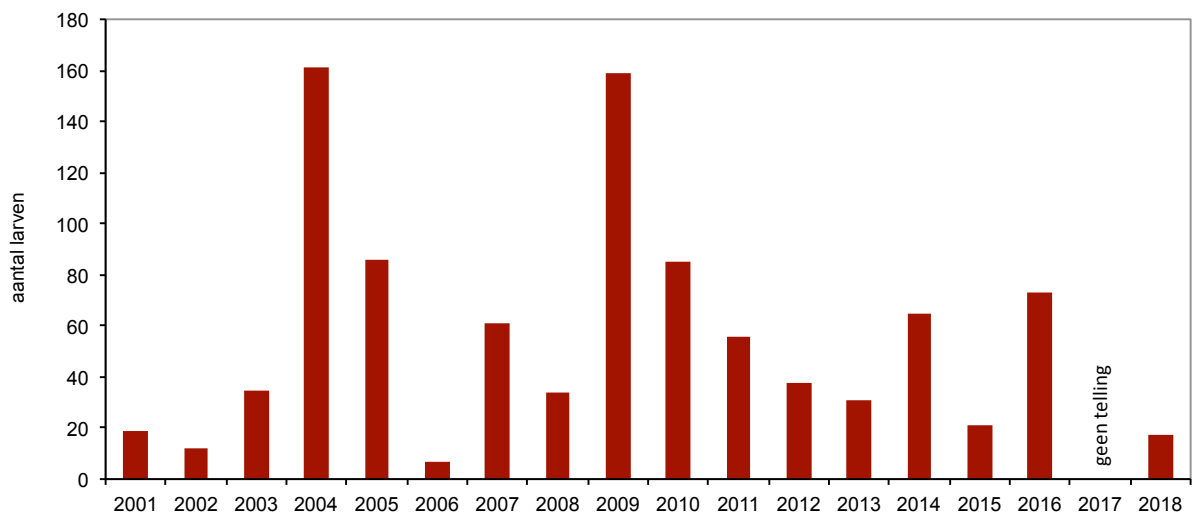
Bij Kasteel Altenbroek is dit jaar maar één larf vroedmeesterpad gevangen. De larven gebruiken hier een viswater. De hoge aantallen driedoornige stekelbaarzen in dit water zullen zeker een negatieve invloed hebben op de aantallen larven vroedmeesterpad. Veel van de stekelbaarzen in het viswater bij kasteel Altenbroek bleken te zijn geïnfecteerd met een lintworm (*Schistocephalus solidus*). De geïnfecteerde stekelbaarzen zijn te herkennen aan de extreem opgezwollen buiken.

Visvijver bij kasteel Altenbroek met lage aantallen larven vroedmeesterpad, driedoornige stekelbaars, riviergrondel en Koi karpers.

KRUISBOSCH

De populatie is onder te verdelen in een noordelijk deel bij het Schweibergerbos en een zuidelijk deel bij het Kruisbosch. In het centrale deel is het Landsraderveld met een golfbaan. In de wateren op de golfbaan worden de laatste jaren geen larven meer gevonden. De reden hiervoor is onduidelijk want een aantal wateren lijken erg geschikt voor vroedmeesterpad. Ook kamsalamander wordt hier de laatste tijd niet meer gevonden. De vroedmeesterpad is ook weer waargenomen in Bissen aan de oostkant van dit leefgebied. Dit voorjaar werden door een bewoner regelmatig roepende vroedmeesterpadden gemeld (mondelijke mededeling Naomi Lambrixx en bevestigd door W. Niessen IKL en Pieter Puts Natuurrijk Limburg die de padden gezien hebben). Dit jaar zijn daar twee wateren onderzocht maar zonder resultaat. Een water bleek droog te staan en een ander water was te veel overgroeid met onderwaterplanten. Dankzij de kennis die gedeeld is in het platform is IKL aan de slag gegaan met het herstel van poelen, de aanleg van 5 nieuwe en het maken van 4 stapelmuren. Enkele grondgebruikers zijn ondertussen ook aangesloten bij het platform.

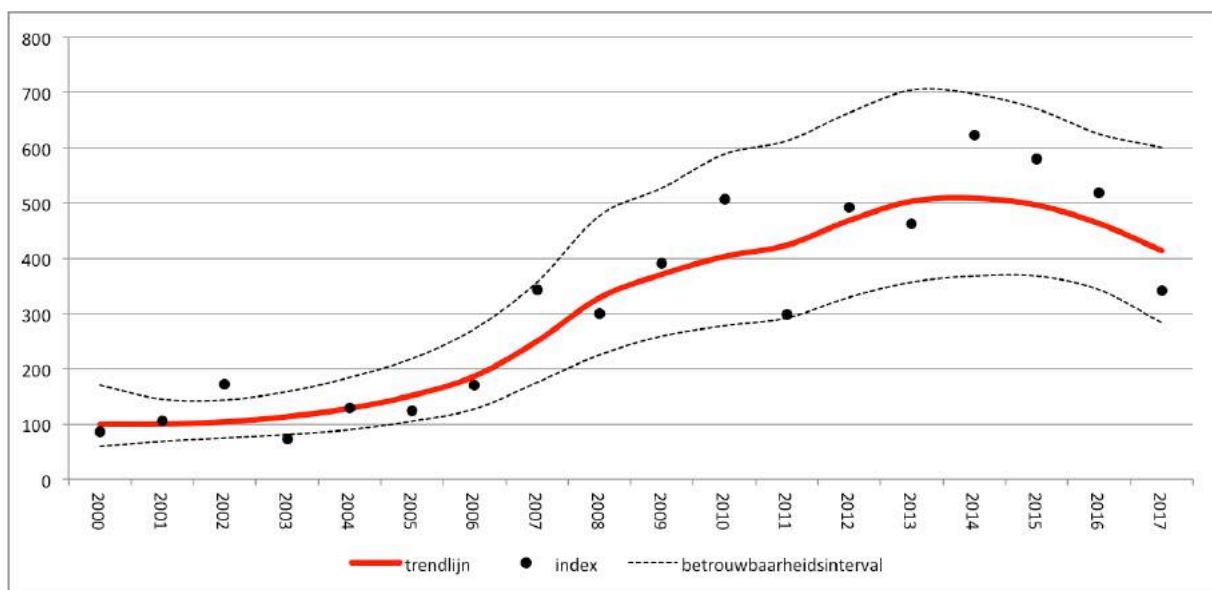
Mogelijk bevindt er zich ook nog altijd een populatie vroedmeesterpad aan de uiterste noordwestkant van het gebied bij Kasteel Neuborg. Omdat dit terrein is afgesloten is het echter niet mogelijk hier te scheppen naar larven. Doordat er dit jaar zeer veel wateren droog lagen zijn in maar twee wateren vroedmeesterpad larven gevonden. In 2018 zijn er 17 larven gevangen in twee wateren (zie grafiek hieronder). Droogval hoeft niet altijd ongunstig te zijn. In de droogvallende poel op onderstaande foto werden honderden libellenlarven aangetroffen. Dit water zal volgend jaar door de afwezigheid van predatoren veel meer geschikt zijn.

Droogvallende poel met in de modder honderden nog levende libellenlarven.

GEELBUIKVUURPAD

De geelbuikvuurpad werd sinds 2000 tot en met 2015 integraal geteld in al zijn leefgebieden. Hierbij werden jaarlijks drie telrondes uitgevoerd. (Sub)adulte geelbuikvuurpadden worden op zicht geteld door rustig langs de watertjes te lopen. Vanaf 2016 worden de leefgebieden om het jaar gemonitord (de herintroductiegebieden vanaf 2014 zitten hier overigens niet bij). Het CBS heeft in de zomer 2018 de nieuwe indexen en trend berekend. De geelbuikvuurpad laat over de gehele periode een sterke toename zien. Echter de beoordeling over de laatste tien jaar is een matige afname. Als er een onderscheid wordt gemaakt tussen de gebieden 't Rooth, Gerendal, Wahlwiller, Julianagroeven en Berghofweide tegen de introductiegebieden Curfsgroeven, Meertengroeven, Lange Akker en Voetbalveld zien we dat het eerst genoemde cluster een matige toename laat zien en de uitzetgebieden een matige afname. Voor het NEM Meetprogramma Amfibieën zijn uit deze gebieden alleen bruikbare tellingen bekend vanaf 2010. De nieuwe uitzetlocaties zijn nog niet meegenomen in de analyses. Eerst moeten er genoeg aanwijzingen zijn dat de soort zich hier zal handhaven.

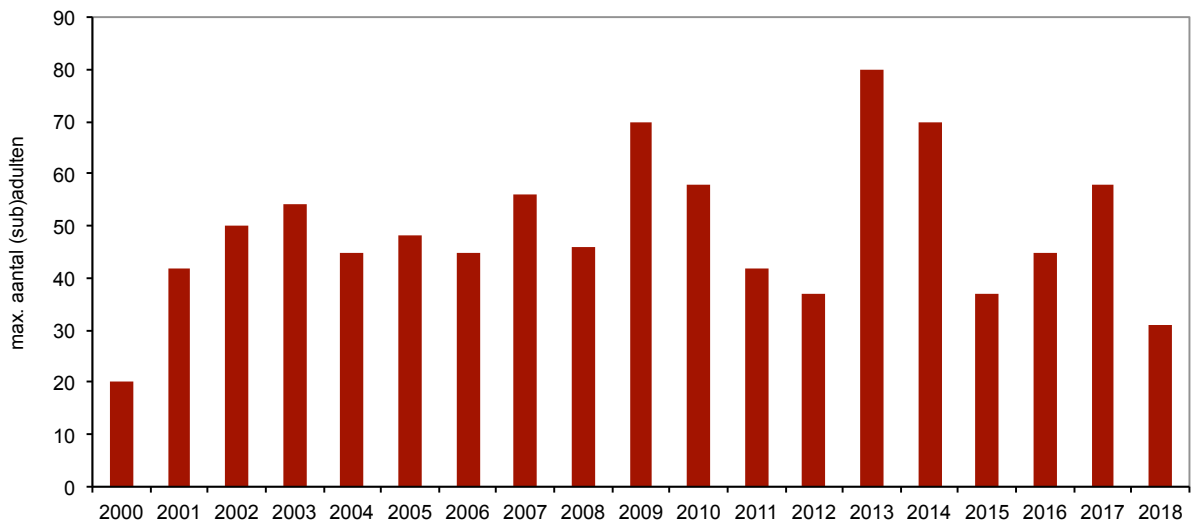
Figuur 2. Indexen en trend geelbuikvuurpad: beoordeling laatste 10 jaar: matige afname.

In 2018 zijn alleen de gebieden 't Rooth, Gerendal, Berghofweide, Meertengroeven en Voetbalveld gemonitord. In 2019 zal naast 't Rooth juist Wahlwiller, Julianagroeven, Curfsgroeven en Lange Akker worden geteld.

GROEVE 't Rooth

Door de droge zomer lagen er dit jaar zeer veel wateren droog. Hierdoor is er een extreem lage telling van het aantal adulte en subadulte geelbuikvuurpadden. Wel zijn er enkele juveniele exemplaren aangetroffen doordat er in het voorjaar wat vroege voortplanting is geweest.

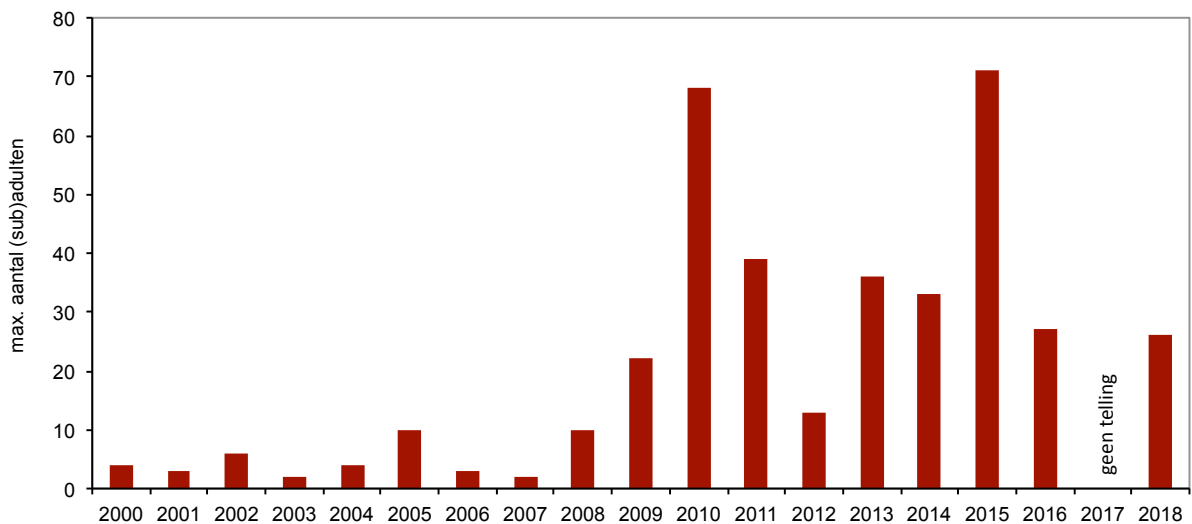
In 2018 zijn er maximaal 31 (sub)adulte dieren geteld tijdens een bezoek in negen wateren (zie grafiek volgende bladzijde).

GERENDAL

Een droogdal met verschillende wateren die onder te verdelen zijn in verblijfwateren waar zich adulte en subadulte dieren ophouden maar waar geen of nauwelijks voortplanting plaatsvindt. De voortplantingswateren hebben een dynamisch karakter die zich vullen met regenwater.

In 2018 zijn er maximaal 26 (sub)adulte dieren geteld tijdens een bezoek in negen wateren (zie grafiek hieronder).

In het Gerendal lagen veel wateren droog. Zelfs de bekende basishabitats in het midden van het gebied waren droog gevallen. Het was opvallend dat een water aan de noordzijde van het gebied wel voldoende water bevatte (meestal ligt deze juist droog). Hier werden meerdere adulte dieren en larven gevonden. Aan de zuidoost zijde is een nieuw water aangelegd waar al snel adulte dieren gevonden werd en enkele larven. Vanaf dit water is het nog maar een korte afstand naar het leefgebied Berghofweide.

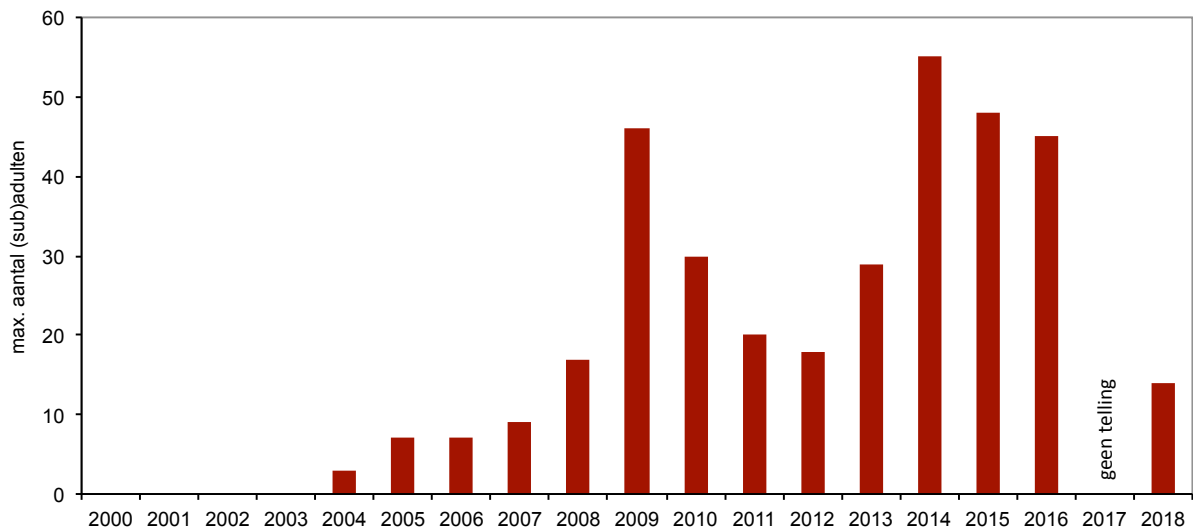
Drooggevallen basishabitat.

Nieuw aangelegde poel aan de zuidoost kant van het Gerendal. Het water bleek zeer snel bezet met adulte geelbuikvuurpad en ook enkele larven van de soort zijn aangetoond.

BERGHOFWEIDE

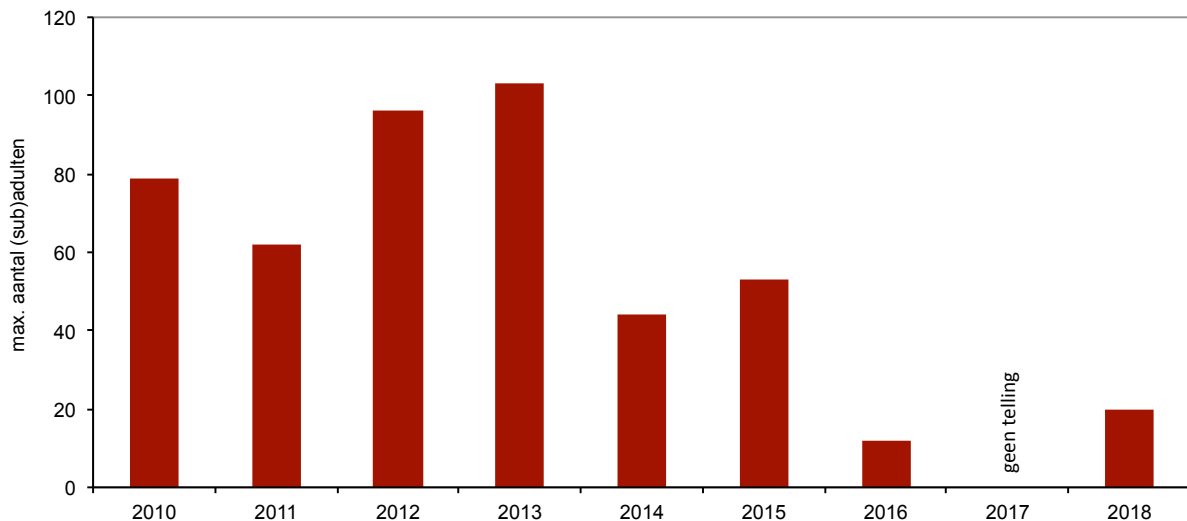
Door droogval zijn er maar weinig dieren geteld. Voor het derde jaar op rij is voortplanting achterwege gebleven. In 2018 zijn er maximaal 14 (sub)adulte dieren geteld tijdens een bezoek in drie wateren (zie grafiek hieronder).

Een dichtgegroeide poel die tijdens het monitoren handmatig ietwat is opgeschoond. Tijdens het wegtrekken van het gras kwamen enkele geelbuikvuurpadden tevoorschijn.

MEERTENSGROEVE

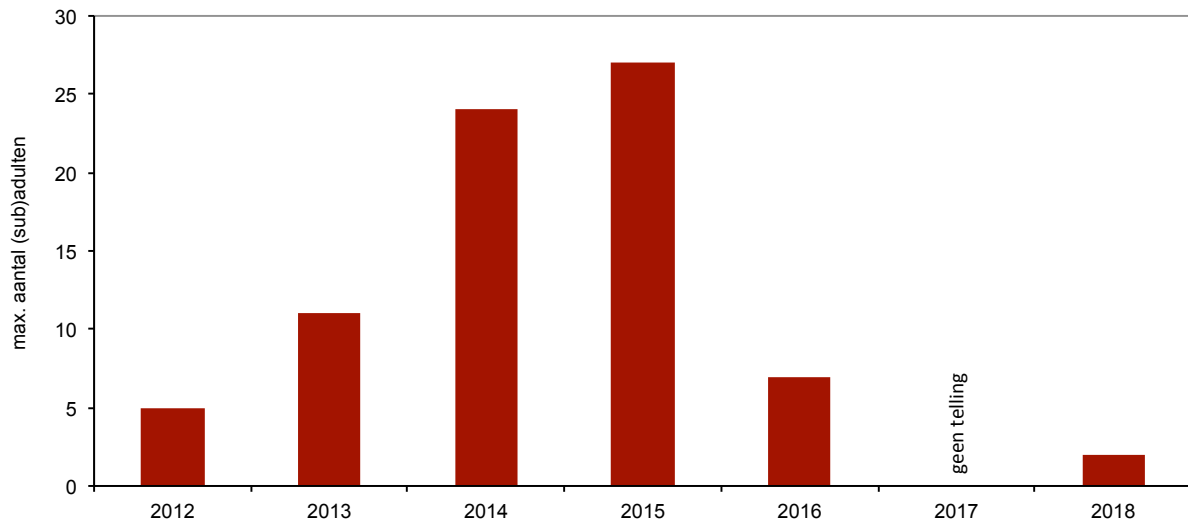
De geelbuikvuurpad in de Meertensgroeve is grotendeels afhankelijk van de nagebootste karrensporen die machinaal aangelegd worden. Deze zomer stonden de karrensporen vooral droog waardoor er weinig dieren zijn geteld. Tijdens een bezoek in de eerste week juni stond alles droog. Maar bij een tweede bezoek op 6 juni waren nieuwe greppels aangelegd en gevuld met water. Voortplanting is toen vastgesteld. Echter, twee weken later was alles weer uitgedroogd en waarschijnlijk hiermee de voortplanting mislukt (persoonlijke mededeling Naomi Lambrixx). Echter tijdens de monitoring in het najaar zijn toch juveniele dieren gevonden in relatief lage aantallen. Mogelijk zijn deze afkomstig uit de grote poelen. In 2018 zijn er maximaal 20 (sub)adulte dieren geteld tijdens een bezoek in zeven wateren (zie grafiek hieronder).

De Meertensgroeve. Goed is te zien dat een deel van de wand gekapt is, perfect voor de vroedmeesterpad (zie ook de rubriek 'jaarlijks beheer van de groeves').

VOETBALVELD

Een klein gebied gelegen op korte afstand van de Meertensgroeve met vier watertjes van beton nabij een voetbalveld. In 2018 zijn er maximaal twee (sub)adulte dieren geteld tijdens een bezoek in één water (zie grafiek volgende bladzijde).

Dit jaar zijn maar weinig geelbuiken waargenomen en voortplanting kon niet worden vastgesteld. De wateren zijn te permanent om een geschikt voortplantingswater voor de geelbuikvuurpad te vormen. Alleen wanneer ze zijn droog gevallen is er wel kans op voortplanting. Mogelijk kunnen de wateren in de toekomst alsnog van een afvoerpunt worden voorzien of kan er een aantal nieuwe wateren worden aangelegd (zie ook de rubriek *de rubriek 'jaarlijks beheer van de groeves'*).

SAVELSBOS

Adulte en subadulte geelbuikvuurpadden zijn aangetroffen in lage aantallen aan de westkant van het gebied. De wateren bij de Wolfskop lagen droog en hebben geen waarnemingen opgeleverd. In het vroeg voorjaar zijn hier wel nog enkele keren (sub)adulte geelbuikvuurpadden waargenomen. Voortplanting vond er echter niet plaats, hetgeen te wijten is aan de zeer droge omstandigheden in 2018. In 2018 zijn toch nog twee adulte geelbuikvuurpadden waargenomen bij de Wolfskop. We gaan ervan uit dat er een redelijk aantal geelbuikvuurpadden in het gebied aanwezig moeten zijn, dat leiden we af uit de gegevens van 2017. In dat jaar werd er op twee locaties voortplanting door de geelbuikvuurpad vastgesteld, bij de Wolfskop, waar minimaal 35 juvenielen werden geteld in september, en ten westen van de Keerstraat in een grote regenplas midden op de Dorrenweg. Het ging hierbij om vrijwel geheel gemetamorfoseerde larven (mondlinge mededeling van platformdeelnemer Huub Gillissen). Adulte geelbuiken werden tenslotte in 2017 ook regelmatig gezien in regenwaterplassen op het onverharde pad direct ten westen van de grote regenwaterbuffer van Waterschap Limburg, bij Hamelsbach.

Geelbuikvuurpadwater met hoge dynamiek door piekregens. In deze regenplas werd in 2017 succesvolle voortplanting van de geelbuikvuurpad vastgesteld door platformdeelnemer Huub Gilissen. In 2018 stond de plas lange tijd droog.

COTTESSEN

Geelbuikvuurpadden zijn in 2018 van diverse plaatsen in het leefgebied Cottessen gemeld. De meeste waarnemingen komen van de terreinen van particuliere grondeigenaren, onder andere door de platformdeelnemers Paul Franssen en Harrie Huijben. In diverse drinkbakken werden zowel (sub)adulte geelbuiken waargenomen als voortplanting. De vier drinkbakken die bij dhr. Paul Franssen zijn gerealiseerd, en die alle vier zijn voorzien van een afvoer spanden in 2008 de kroon. Niet alleen werden in alle vier de bakken (sub)adulte geelbuiken waargenomen, maar ook succesvolle reproductie (zie ook rubriek 'vervolg nieuwe leefgebieden voor prioritaire soorten'). Het maximale aantal (sub)adulte geelbuikvuurpadden dat in Cottessen in 2018 op een dag werd waargenomen bedroeg 14 stuks.

Een van de ingegraven drinkbakken met succesvolle voortplanting door geelbuikvuurpad in Cottessen.

PUTBERG/KEVERBERG

Door omleiding van het stroompje bij de Putberg stroomt deze niet langer door het grasland. Hierdoor is leefgebied en voortplantingsmogelijkheid voor geelbuikvuurpad afgenomen (mondelinge mededeling platformdeelnemer Stephan Huijgens). Het is zaak te onderzoeken of deze situatie hersteld kan worden. Rondom de boerderij van de Keverberg, op het terrein van de platformdeelnemers Frans en Bea Abels, was er in 2018 sprake van een echt succesjaar. De bekkens rondom de boerderij werden pas laat in het seizoen met water gevuld. Het eerste bekken werd eind mei weer gevuld, het laatste eind juni. Hierdoor stond er al veel gras en kruiden in de bekkens. Dat bleek een zeer positief effect te hebben op de voortplantingsdrift van de geelbuiken. Frans Abels schat het maximaal aantal (sub)adulten minimaal op 25 tot 30. De dieren zijn echter zeer schuw en vluchten bij de geringste verstoring waardoor het tellen lastig is. De geelbuikvuurpad plantte zich in 2018 met veel succes voort. De schatting van het hoogste aantal juvenielen bedroeg volgens Frans Abels minstens 200 tot 300 juvenielen!

STOKHEM

in Stokhem zijn geelbuikvuurpadden uitgezet in een natuurgebied grenzend aan de Geul. Door de extreme droogte van 2018 zijn hier dit jaar geen geelbuikvuurpadden waargenomen. Vrijwel alle wateren stonden dit jaar droog. Sinds 2016, de start van de ontwikkeling van dit leefgebied heeft de geelbuikvuurpad zich ook gevestigd in een nabijgelegen particulier terrein, in eigendom van twee van de

Een van de drinkbakken met succesvolle voortplanting door geelbuikvuurpad in Stokhem. Het plaatsen van stenen in de bakken is belangrijk als schuilplaats voor de geelbuikvuurpadden, en om er voor te zorgen dat er geen dieren in de bakken verdrinken.

platformdeelnemers, Rutger Gerritsen en Vincent Gustings. Zij telden in 2018 op een dag maximaal 5 á 6 volwassen dieren en circa 12 subadulten. Ook in dit terrein zijn drinkbakken ingegraven. Dit jaar vond er op deze relatief jonge vindplaats succesvolle voortplanting plaats. Het maximaal aantal larven/juvenielen was moeilijk aan te geven door troebelheid van het water, maar het betrof zeker enkele tientallen.

VIJLEN

Net als in de eerder beschreven nieuwe leefgebieden was ook in het leefgebied Vijlen sprake van zeer droge omstandigheden. Veel van de in 2017 aangelegde wateren stonden dan ook droog. Het zoeken naar geelbuikvuurpadden is dan niet eenvoudig. Er werden in Vijlen op een dag maximaal 2 subadulten geteld. Dit jaar zijn voor de tweede keer juvenielen uitgezet. Volwassen dieren ontbreken daarom tot nu toe in het gebied. 2019 wordt een interessant jaar omdat dan voor het eerst volwassen dieren kunnen worden aangetroffen. Een aandachtspunt is de kwaliteit van karresporen in het gebied Vijlen. Sommige verdwijnen als gevolg van de permanente kweldruk sneller dan in eerste instantie werd gedacht. Behoud van voldoende geschikte voortplantingswateren is de komende jaren een aandachtspunt.

Geelbuikvuurpad-habitatontwikkeling in Vijlen.

WOLFHAAG

In Wolfhaag is dit jaar een keer een ronde gelopen. Ook hier was de droogte een spelbreker. In de directe omgeving van Wolfhaag werden geen geelbuikvuurpadden gezien. De graasdruk in het gebied is erg laag en als gevolg hiervan is er sprake van een dichte en hoge begroeiing met witbol. Dat maakt het zoeken naar geelbuikvuurpadden zeer lastig. De vraag is ook of er voldoende zoninstraling tot de bodem doordringt.

Vestiging van de soort heeft inmiddels van hieruit wel plaatsgevonden in een regenwaterbuffer van Waterschap Limburg direct ten zuiden van kasteel Vaalsbroek. Dwars door deze regenwaterbuffer stroomt een bovenloopje van de Zieversbeek, die daarna de kasteelvijvers voedt. Daarnaast bevindt zich in deze regenwaterbuffer een kwelplek, waar bodemwater oppervlakkig in de regenwaterbuffer afstroomt naar het beekje. Hierdoor is ook in de buffer altijd een vochtige laagte aanwezig. In 2018 werden hierin twee roepende mannetjes gehoord, waarvan er een daadwerkelijk werd gezien. In de directe omgeving van deze regenwaterbuffer zijn goede kansen aanwezig voor aanvullende habitatontwikkeling.

JAARLIJKS BEHEER VAN DE GROEVES, CURFSGROEVE, LANGE AKKERS, VOETBALVELD, MEERTENSGROEVE, Rooth EN JULIANAGROEVE

In het voorjaar van 2018 is in opdracht van Limburgs Landschap wederom een beheerronde uitgevoerd in zes leefgebieden van de geelbuikvuurpad. De werkzaamheden worden voorbereid en begeleid door één van de oprichters van het platform Ben Crombaghs,. Sinds een jaar of tien vindt dit jaarlijks plaats, maar in 2017 was dit door een uitbraak van leverbot niet mogelijk. De werkzaamheden concentreren zich op de aanleg van nieuwe voortplantingsplaatsen (karrensporen) in combinatie met het dempen van oudere wateren die door successie niet meer worden gebruikt. Het blijkt mogelijk om in twee (lange) dagen alle zes de gebieden onder handen te nemen. De geelbuikvuurpad reageert hier zeer goed op en dit leidt alle jaren tot succesvolle reproductie. De onderstaande foto's geven een impressie van de werkzaamheden in 2018. De voortplantingswateren bij het leefgebied 'voetbalveld' waren toe een zeer ingrijpende onderhoudsbeurt. Dat was ook wel nodig zoals op de foto's te zien is. De wateren waren vrijwel volledig dichtgegroeid en de directe omgeving van de wateren was volledig overwoekerd door braam. Op deze locatie, waar in het verleden > 10 (sub)adulte geelbuikvuurpadden in een telronde zijn gezien, liepen de aantallen terug. De komende jaren zijn de levensomstandigheden hier weer optimaal.

In de Meertensgroeve heeft Limburgs Landschap, op verzoek van enkele deelnemers van het platform, een aantal grote zuidelijke geëxponeerde taluds volledig van de bosopslag ontdaan. Een zeer goede beheeringreep die met name voor de vroedmeesterpad een uitbreiding van optimaal landhabitat betekent. Door de begrazing van de groeve met geiten zal hernieuwde bosopslag een stuk trager verlopen dan in het verleden.

Een van de hellingen in de Meertensgroeve die volledig zijn ontdaan van bosopslag. De geheel verlandde poel die hier lag is eveneens in een pioniersstadium teruggebracht. Met name voor de vroedmeesterpad is dit een zeer geslaagde actie. Volgend jaar wordt hier goed gelet op voortplanting door de vroedmeesterpad.

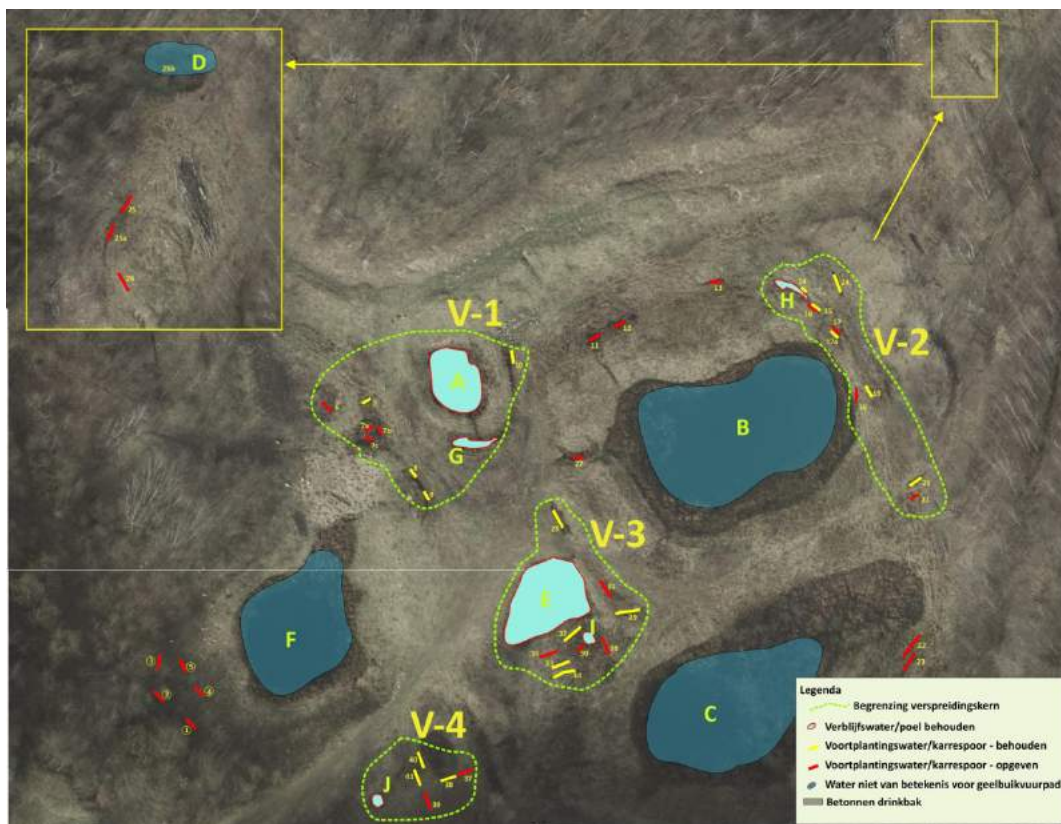
Herstel van leefgebied bij het voetbalveld was dringend noodzakelijk. De karrensporen waren volledig overschaduwd geraakt door braamstruwelen en dichtgeslibd. Na de voltooiing van de werkzaamheden liggen ze er weer prima bij. Op beide locaties worden jaarlijks geelbuiken waargenomen.

Van de betonnen duobakjes in groeve 't Rooth wordt er in de toekomst jaarlijks één volledig geschoond, en de ander ongemoeid gelaten. Op deze wijze zijn de voortplantingsomstandigheden optimaal terwijl er voor (sub)adulte geelbuiken ook voldoende schuilmogelijkheden overblijven buiten de voortplantingsperiode.

VERDER FINETUNING JAARLIJKS BEHEER IN DE GROEVES

Op verzoek van Limburgs Landschap heeft Natuurbalans Limes Divergens BV een plan van aanpak opgesteld voor het toekomstige jaarlijkse beheer in en om de groeves (Curfsgroeve, Lange Akkers, Voetbalveld, Meertensgroeve, 't Rooth en Julianagroeve). Door de jaren heen is er volop geëxperimenteerd met de aanleg van voortplantingswateren in diverse delen van de groeves. Hieruit blijkt dat bepaalde delen van de groeves duidelijk een voorkeur hebben bij de soort. In plekken waar ondanks herhaaldelijke aanleg van voortplantingswateren de soort nauwelijks reageert, wordt in de toekomst niet meer geïnvesteerd. Aanwezige wateren worden gedempt om het risico op hernieuwde uitbraken van leverbot te beperken. Per gebied is een aantal terreindelen concreet begrenst, 'verspreidingskernen' genoemd, die als kernlocatie voor de geelbuik worden aangemerkt. Dit zijn de terreindelen waar jaarlijks geelbuiken te vinden zijn en waar de soort (vrijwel) altijd de beste reproductie laat zien. Als voorbeeld van dit plan van aanpak is de kaart van de Meertensgroeve weergegeven, met daarin verspreidingskernen, waar het beheer voor de geelbuikvuurpad zich in de toekomst op zal concentreren. Voor 't Rooth kunnen 'de Merapi' en de 'voormalige schapenwei' als verspreidingskern worden genoemd. In de toekomst concentreert het beheer zich op deze terreindelen en worden de overbodige karresporen gedempt. jaarlijks worden er net zoveel nieuwe karresporen gegraven als oude gedempt. Hierdoor wordt het aantal karresporen in de groeves teruggedrongen en neemt niet (zoals nu het geval is) jaarlijks toe. Risico's op leverbot infecties worden hierdoor beperkt en het blijft ook in de toekomst mogelijk om het habitatbeheer van alle zes de gebieden in twee dagen te realiseren.

Overzicht van de vier onderscheiden verspreidingskernen van de geelbuikvuurpad in de Meertensgroeve. Het jaarlijks beheer voor de soort zal zich in de toekomst op deze kernen concentreren. Per verspreidingskern zullen jaarlijks drie voortplantingswateren worden aangelegd dan wel beheerd. In rood aangegeven karresporen worden gedempt om het aantal te beheren wateren in de toekomst terug te brengen en de risico's op uitbraken van leverbot te beperken.

Het rapport, waarin voor alle genoemde groeves het plan van aanpak is uitgewerkt is op korte termijn beschikbaar en op te vragen bij Natuurbalans Limes Divergens BV of Limburgs Landschap (Advies habitatbeheer in de leefgebieden van de geelbuikvuurpad in terreinen van Limburgs landschap in 2018. Crombaghs, 2018).

VERVOLG NIEUWE LEEFGEBIEDEN VOOR PRIORITAIRE SOORTEN

Door enkele fanatieke deelnemers van het platform, zoals Frans Abels bij de Putberg, Vincent Gustings en Rutger Gerritsen, bij Stokhem en Paul Franssen bij Cottessen, is de laatste jaren volop geëxperimenteerd met het ingraven van betonnen drinkbakken als voortplantingswater voor de geelbuikvuurpad. Mede op advies van de stichting IKL worden deze bakken tegenwoordig, vóór ze worden ingegraven van een afvoerpunt, waaraan een enkele meters lange afvoerslang zit, voorzien. Door de bakken op in reliëfrijke terreindelen op doordachte plekken aan te leggen, kunnen de bakken op heel eenvoudige wijze droog worden gezet aan het eind van de zomer. In het vroege voorjaar wordt de afsluitkraan weer dicht gezet en kan de drinkbak zich weer met (afstromend) hemelwater vullen. De dynamiek in waterhoudendheid, die de geelbuikvuurpad zo waardeert, kan hierdoor eenvoudig (en duurzaam) worden gerealiseerd. De ervaringen van de deelnemers van het platform laten zien dat dit systeem goed functioneert, en tot een goede voortplanting leidt. Een groot voordeel is dat er niet meer jaarlijks gegraven hoeft te worden om wateren in de vereiste conditie te houden. Daarnaast zien we dat langdurige waterhoudendheid in de zomer gegarandeerd is, zelfs in een droge zomer als 2018 bleek dit het geval. In zowel Cottessen als Stokhem plantte de geelbuikvuurpad zich in kleine ronde drinkbakken succesvol voort. In Cottessen was dit zelfs in alle vier de hier aanwezige bakken het geval. Een impressie van de bakken is te zien op de foto.

Ingegraven bakken in Cottessen (links) en Stokhem (rechts). Op de voorgrond is de afvoer zichtbaar (rood omcirkeld). Behalve drinkbak voor het vee vormt deze bak ook een geschikte voortplantingswater voor de geelbuikvuurpad. In 2018 werd in een cluster van vier bakken in Cottessen in alle bakken voortplanting van de geelbuikvuurpad vastgesteld. Een beperkt aantal stenen in en om de bakken is van belang als vlucht- en schuilplek voor geelbuikvuurpadden, en zorgt er voor dat dieren het water probleemloos kunnen bereiken en weer verlaten.

Mede op grond van deze resultaten van het platform heeft de Provincie Limburg Natuurbalans Limes Divergens BV gevraagd een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar de aanleg van clusters van dergelijke drinkbakken in historische leefgebieden van de geelbuikvuurpad. Gekeken werd of het mogelijk is om bovengenoemd principe in deze gebieden op ruimere schaal toe te passen en op deze wijze de gebieden weer geschikt te maken als leefgebied voor de soort. Van deze studie is de rapportage *'Geelbuikvuurpad Herstel historische leefgebieden, robuust ecologisch netwerk en natuurlijke uitbreiding in Limburg'* (Crombaghs, 2018) in de afrondingsfase. Een vijftal gebieden is als kansrijk aangemerkt, in twee ervan worden nog in 2018 clusters van drinkbakken gerealiseerd. Door de beperkte hoeveelheid ruimte die ze in beslag nemen is dit ook een uitstekend alternatief voor agrariërs en particuliere grondbezitters om een steentje bij te dragen aan het behoud van prioritaire soorten. Frans Blezer (Stichting IKL) en Pieter Puts (Natuurrijk Limburg) gaan aan de slag met dergelijke bakken geplaatst te krijgen in de periferie van de huidige leefgebieden. Wellicht biedt dit ook prima kansen voor de uitwisseling van dieren tussen de afzonderlijke leefgebieden. Twee zeer enthousiaste deelnemers van het platform (familie Gubbels uit Eckelrade) wilden hier niet op wachten en hebben inmiddels zelf al een aantal bakken aangelegd.

Impressie van een van de als kansrijke beoordeelde historische leefgebieden van de geelbuikvuurpad, het gebied 'Heerkuil en omgeving' bij St. Geertruid. In het gebied zijn meerdere oude grubbesystemen aanwezig die zeer goede kansen bieden voor de aanleg van nieuwe voortplantingswateren voor de geelbuikvuurpad.

CURCUS STAPELMUUR

Naast het herstellen en aanleggen van poelen is er bij het platform ook ruime aandacht hoe het landbiotoop te herstellen. Dit kan zijn door hakhoutbeheer te doen in graften en bosranden. Onder andere platformdeelnemers Anke Brouns en Hans Vinken hebben hiermee goede resultaten behaald in Overgeul. Een andere manier is het aanbieden van schuilgelegenheden in de vorm van bijvoorbeeld stapelmuren. Gaandeweg hebben we binnen het platform een methode ontwikkeld die goede resultaten laat zien. Naast de padden maken ook andere dieren gebruik van de muurtjes, gezien tussen de stenen zijn bijvoorbeeld levendbarende hagedissen, hazelwormen en zelfs de muurhagedissen. Hierdoor is binnen het platform het idee gerezen om een cursus te ontwikkelen hoe een stapelmuur te maken. Voor dit doel gebruiken we het regionaal product Kunradersteen, afkomstig uit de gelijknamige groeve te Voerendaal.

Iedereen kan zich inschrijven voor de cursus, in het bijzonder zijn de grondgebruikers in de leefgebieden van de padden welkom en vooral de bewoners aan de randen van de kernen. We streven ernaar om met goede voorlichting de vroedmeester- en geelbuikvuurpad weer terug te krijgen in de hoofden, harten en vooral de tuinen van de mensen. De cursisten krijgen een uitgebreide uitleg van de eigenaar Vervuurt over de Kunradersteengroeve en het ontstaan en gebruik van Kunradersteen. IKL-er Wil Niessen en geeft uitleg over de leefwijze van de padden en uiteraard: hoe een stapelmuur te maken. Daarna gaat de groep ook daadwerkelijk in een leefgebied aan de slag met het maken van een stapelmuur onder begeleiding van Wil en Henk van Kuijk.

De eerste dagen zijn ondertussen geweest. In de groeve Kunradersteen werden de deelnemers welkom geheten door Bas Vervuurt. Na de uitleg binnen volgde een excursie in de groeve zelf. Ook zijn er al diverse muren gebouwd in Voerendaal, Mechelen, en Noorbeek. Na nogmaals een grondige uitleg gingen de deelnemers aan de slag met de soms wel erg zware brokken. Goed bouwen is een kunst. In de achterkant van de muur komt een kleine fractie, de verblijfplaatsen van vele organismen. De voorkant wordt gestapeld met grotere brokken, hierbij is het leggen in verband belangrijk, anders bestaat de kans dat de muur omvalt na verloop van tijd. Zeer bijzonder is om te melden dat in het muurtje in Bissen (Mechelen) direct na de bouw de vroedmeesterpad is aangetroffen. Veilig en warm zonnend.

Sfeerimpressie van de cursus stapelmuurbouwen met Kunradersteen.

Nu is het aan de deelnemers om de kennis mee naar huis mee te nemen en toe te passen op het eigen perceel en/of tuin en vooral om de kennis verspreiden bij de dorpsgenoten. Aan de cursisten zal het niet liggen, die zijn laaiend enthousiast. We kunnen 5 cursussen verzorgen, het geeft een warm gevoel te ervaren dat er veel belangstelling is, de dagen zijn overtekend. Ondanks de overtekening toch nog een oproep om vooral te blijven werven binnen je eigen netwerk en/of in te schrijven. In goed overleg met onder andere de provincie zijn we aan de slag om meerdere cursussen te kunnen organiseren in 2019.

EEN DOORKIJK NAAR 2019

Het jaar 2019 is aanstaande, de voorbereidingen voor volgend jaar zijn volop aan de gang. Een korte indruk waar we mee bezig zijn:

- Aanvraag aan het voorbereiden om met het platform ook in 2019 aan de slag te blijven.
- Aanvraag aan het voorbereiden om diverse poelen en stapelmuren te maken. De stapelmuren worden deels ook als nieuwe cursus aangeboden. Nieuwe locaties voor poelen en muren zijn welkom.
- Ook in 2019 zijn we nog van plan poelen te maken bij onze Duitse collega's.
- Start uitvoering van het herstel van leefgebieden in de Nederlandse Natura 2000 gebieden, dit doen we samen met Duitsland via een zogenaamd LIFE-BOVAR project.
- We zijn van plan om ongeveer 90 bakjes aan te schaffen voor in het bijzonder de geelbuikvuurpad, de aanvraag is in voorbereiding. De bedoeling is om watertjes te ontwikkelen in hoogstamboomgaarden en andere kruidenrijke graslanden. Dit doen we samen met Natuurrijk Limburg bij onder andere particuliere grondgebruikers. Ook hier zijn locaties welkom.
- Jullie eigen ideeën blijven welkom, dankzij de deelnemers van het platform hebben we al veel bereikt zoals jullie in de nieuwsbrief kunnen lezen en bovenstaande initiatieven mogelijk kunnen maken.

NIEUWE BAAN VOOR ROB GERAEDS

Jarenlang is Rob Geraeds de ecooloog geweest bij de Stichting IKL. Bovendien is Rob een van de drijvende krachten van het Platform Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad. Jammer genoeg voor IKL werkt Rob vanaf oktober bij Natuurmonumenten. Zij krijgen er een fijne collega bij die ook bij Natuurmonumenten zich volledig gaat inzetten voor de Limburgse natuur. Het platform gaat Rob gelukkig niet verlaten, dat is fijn, mogen we gebruik blijven maken van zijn kennis en uiteraard omgedraaid ook, Rob mag delen in onze ervaringen.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het Platform Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad in Limburg. Het platform bestaat uit een enthousiaste groep vrijwilligers, beleidsmakers, natuurbeschermingsorganisaties, particuliere terreineigenaren, bedrijven en natuuronderzoekers, die een bijdrage kunnen en willen leveren aan het herstel en duurzaam behoud van leefgebieden van de geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad in Limburg. Het platform is opgericht in 2000 op initiatief van de Provincie Limburg.

De coördinatie van het platform vindt plaats door Ecologisch Adviesbureau Natuurbalans Limes Divergens BV, Stichting RAVON en de Stichting IKL. Deze Nieuwsbrief is uitgebracht in het kader van het project "Vrijwilligersnetwerken Soortenbescherming".

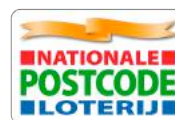
Redactie nieuwsbrieven: Ben Crombaghs, Edo Goverse en Frans Blezer

Redactieadres: Natuurbalans Limes Divergens BV en Stichting RAVON
Crombaghs@natuurbalans.nl
E.Goverse@ravon.nl

Heeft u vragen of suggesties naar aanleiding van deze nieuwsbrief, dan kunt u contact opnemen met de redactie. De activiteiten van het Platform Geelbuikvuurpad en Vroedmeesterpad werden mede mogelijk gemaakt dankzij de ondersteuning van de Provincie Limburg, Stichting IKL, de Nationale Postcode Loterij, Stichting Van der Hucht De Beukelaar, Elisabeth Strouven Fonds en diverse gemeenten.

Van der Hucht
De Beukelaar
Stichting

voerendaal

Gemeente Maastricht

provincie limburg

